

hazudozása nem megy még nála az igazság rovására.

Jön a legközelebbi képviselő választás — s Debreczen polgársága be fogja bizonyítani, hogy ha nemzetiünk a lelkiismeretlen üzérkedés nyomára folytán hanyatlott is és sokat veszített ősei erkölcséből, Debreczen nem a Napoleon bukása utáni Párizs, de oly szilárd bástyája a tiszta erkölcsöknek, melyet a közszűnyedés nyaldosó hullámai nem tudnak megrendíteni, s melyre mint biztos szilárdalapot, báran építhet a hazafiúi erkölcsöknek, népek javulását munkáló nemtője.

S ha a külföldre zárt nagy férfunk hű és igaz apostolának s Petőfi hazafias szelleme méltó örökösének neve diadallal kerül ki a választási urnából. Petőfinek szelleme, — mely velünk volt ma és adja isten velünk maradjon mindenha — kiengesztelődve, büszkén fog égi honából réánk tekinteni!!

És ha Debreczen városának első kerülete lelkesedve, büszkén, diadalmasan kiáltja: „Eljen Thaly Kálmán!“ úgy soha sem fog elkövetkezni városunkra a „drága fűtynék“ undort gerjesztő korszaka.

A Petőfi-társaságról.

Írta: Szana Tamás.

(Felolvasa Várady Antal a Petőfi-társaság debr. május 7-iki felolvasó ülésén.)

Tisztelt gyűlekezet! Harminckét éve lesz, hogy Petőfi Sándor, kinek nagy nevét zászlónkra irtuk, a segevári ütközet fejvesztő zavarában eltűnt nyom nélkül. — A nemzet jóformán meg sem könyözhetette nagy halottját. Az elnyomatás sötét napjaiban politikai tüntetésnek vették volna a gyász ültetén nyilvánítását, még akkor is, ha az nem a szabadság hősenek, hanem a lánglelkű dalnoknak szól. Éveknek, hosszú saanyaru éveknek kellett elmúlniuk, míg a nemzet kissé szabadabban fölélegzett s rá gondolatot arra, ki szép álmának korszakában törekvéseinek tolmácsa, hitének, bizalmának, lelkesedésének élesztője volt. Keresni kezdték jeltelen sírját s a nemzet jobbjai féltő gonddal gyűjtögettek össze minden kis adatot, mely a rövid, de dicsőségteljes pályát történetének tisztázására szolgálhatott. Egymásután kerülnek elő rejtékek, a köntő kéziratban maradt költeményei, s életrajzi adatok és évről-évre nagyobb számban tűntek föl az ekkor már szintén pezsgésnek indult időszaki sajtó hasábjain. De minden rendszer és kritika nélkül, a hazafias frázisoktól puffadozó gyarló kísérletek raja menekült a Petőfi név oltalma alá, s éles ellenzésben álltak szembe egymással a legbizonytalanabb, legeltérőbb életrajzi adatok. Ennek következtében, hogy Petőfi összes munkáinak megbízható, kritikai kiadását még ma, három év tizeddel a költő halála után is, sajnosan nélkülöztük s a költő életrajza — keletleg tisztázott adatoknak hiányában — még mindig írójára vár.

Társaságnak öt évi fennállása óta a köteleseget buzgalmával igyekszik pótolni a hiányokat s a rendelkezése alatti álló eszközökhöz mérve, már eddig is számba vehető eredményekkel dicsekedhetik. Petőfi nem egy ismeretlen költeményét adta át nyilvánosságnak javította, kiegészítette a hibás szövegeket s hivatalos közleményben tekintélyes helyet foglalnak el az életrajzi adatok, melyek vagy a költő életpályának egyes szakaszaira vetnek új világot vagy eddig általánosan elfogadott tévedéseket igazítanak helyre. — Lassu, de biztos munkával hordjuk össze amaz apró kőveket, melyekből a későbbi kor írója a nagy költő számára egykor mara dandó emleket emelhet.

Az adatgyűjtés azonban, bármily nagy jelentőséggel bírjon is különben, csak egy részét képezi munkásságunknak. Társaságunk nem csupán őre a nagy költő emlékeinek, hanem egyúttal tolmácsa, hirdetője dicsőségének s irodalmi munkásságában követője, harczosa annak az iránynak, melyet Petőfi jelölt ki az utódo számára példaadás által.

Jókai írta Petőfiről, hogy egy helyben fekszik mezdulatlanul s mégis beutazta országról-országra az egész világot. Igen, Petőfi beutazta az egész világot. Nevét ma már világszerte ismerik; művei közös kincsévé váltak az emberiségnek s a kül-

öld költeményeiből ismerkedik meg az őszinte, testvér szerető, ellenségverő, szabadsággért lángoló magyar nemzettel. Nemcsak irodalmi, hanem nemzeti érdekeink is követelik ennél fogva, hogy elismerésünkkel és buzditásunkkal tápláljuk a költő iránt külföldön mutatkozó nagybecsű rokonszenvet. Petőfi jelesebb fordítói tiszteleti tagjai társaságunknak, s ha az utóbbi időkben az olasz Cassone, a svéd Birgir Seholdestrom és mások nagyobb előszerzetettel fordultak Petőfi tanulmányozásához, e szép elhatározásukra némi befolyása bizonyára társaságunk buzditásának is volt.

Mig ekép Petőfi lángszellemének külföldön buzgó barátokat, tolmácsokat szerzünk, idebaza műveinek átéréséhez szép tani fejtegetések által igyekszünk közelebb vinni a nagy közönséget. Budapesti felolvasó üléseinken gyakran teljesítjük e kedves köteleseget s ha Petőfi méltatásáról van a szó, az első hely mindig az övé havi közönyünkben. És nem csupán a név miatt, melynek tiszteletére egyesültünk, hanem főként és első sorban a magyar szépirodalomnak érdekében, mely iránt főleg jeleseink méltatása által keltettünk mélyebb és tartósabb érdeklődést az olvasóknál. — Ma már senki sem tagadja, hogy Petőfi ébresztette új életre a magyar költészetet, s hogy a magyar szellem még ma is az ő műveiben tükröződik vissza legtisztábban és leghibetlenebb; de azért a költő kultusát hirdetni sohasem felesleges; nem különösen olyan korban, mint a mostani, mely nem egyszer a hazai termelés rovására dédelgeti az idegent.

Szomorú tény, de igaz, hogy a magyar közönség nagy része egy idő óta elvesztette régi bizalmát és érdeklődését a hazai szépirodalom iránt. Mig a külföld művei köztük gyakran még a sejtésebbek is, évről-évre nagyobb olvasókört hódítanak, a hazai termék, úgy szólván semmi biztatásra nem talál s oly irói nagy költőt, ki minden gond, az anyagiakkal való küzdelem nélkül élhetne keble eszményének, mai napság alig ismerünk. Oda jutottunk, hogy a legjelesebb szépirodalmi termékek sem számíthatnak biztos vevő közönségre, s évek kellenek arra, hogy kiváló regény vagy költeményfűzér második kiadásra érjen. A legjelesebb művek ott porosodnak a könyvtárak boltok polcaiban s a leszállított áru könyvek jegyzéke évről-évre hosszabb és tartalmasabb lesz. A magyar közönség, mely valóságos napjaiban nyelvet és irodalmat a szabadság, alkotmány védbástyájának tekintette, s csak az abszolutizmus korszakában is oly meleg érdeklődést tanusított a szépirodalom munkái iránt, a költészetben ma már csak a szórakoztatás eszköze látszik elfeledni, hogy az nemcsupán játékszer, de egyúttal gyűjtő szikrája a honszeretet lángjainak, iskolája, vezére a szívnék, kedélynek s mint ilyen valóságos közművelődési tényező.

Nagy és súlyos a vád, melyet hangoztatunk, de mindennapi példák bizonyítanak állításunk mellett s csak ugy remélhetjük a bajnok orvoslását, ha az égő sebre egyenesen reá mutatunk. Nem most tesszük először s ha a szükség úgy kívánja megteesszük jövőre is: mert hiszszük, hogy felszólalásunk nem lesz pusztában elhaló szó, s a magyar közönség ha olykor hódol is a divat áramlatának, mely nem mindenkor hű kifejezése a nemzeti közérzetnek, sőt azzal néha ríkölt ellentétben áll: nem lehet és nem is lesz hűtelen a magyar szépirodalomhoz, mely újra ébredésének korszakában aspirációinak kifejezője, az elnyomatás napjai alatt vigasztalója batorítója.

Hogy sejtelmünkben nem csalódnunk: a jelek már is mutatják. — Tervünk, hogy a nemesebb irányu magyar szépirodalomnak a vidéken propagandát csináljunk, — vizsgáljuk talait. Debreczen, e nagy magyar város, melyben egykor Csokonai bölcsője rengett s mely hircs főiskolájával évszázadok óta plantás kerítje, a hazai közművelődésnek s mindenkor első sorban áll, ha szép és nemes törekvések támogatásáról van szó, igazi magyaros vendégszeretettel nyitotta meg előtünk kapuit, hogy hangot, kifejezést adjunk törekvéseinknek s falai közt is megüljük ama nagy költő emléket, ki legzebebb dalainak egy részét Debreczenben költötte s legjellemzőbb népies költeményének megírásához e minden ízében magyar város lakóinak érzelmi világából merített inspirációt.

Ez a bizalom, ez az érdeklődés, melyben nemesak társaságunknak, hanem az egész szépirodalomnak kinttetését látjuk, a hála érzetével tölti el keblünket s újabb szárnyakat kölcsönöz törekvéseinknek.

Fogadják érte önk, ünnepélyes ülésünk megnyitása előtt, igaz és őszinte köszönetünket!

A „Petőfi társaság“ Debreczenben.

Debreczen, május 6.

Ünnepi színt öltött a város. Gyöngye szellő lobogtatja a piacz hosszú során az épületeken kifüggesztett nemzeti zászlókat: ünnepel a város. ennek aprója, nagya, mert a megtiszteltetés, melyet a „Petőfi-társaság“ első vidéki felolvasó gyűlésének itt tartása által Debreczennek jutott: méltan képezhet ünnepet nálunk, mely kétszeresen bir fontossággal, ha figyelembe vesszük, hogy a társaság ideérkezésével az ország legnevezetesebb íróit üdvözöljük a város falai között.

Már a kora reggeli órákban szokatlan élénkség volt tapasztalható a piaczterén. Az ünnepi ruhákba öltözött néptömeg az idő haladtával folyton növekedett s délutáni egy órára ellepte az egész óriási tért, a nagytemplomtól a városházáig s azon aul a hosszú főutczát egész ki a vasuti pályafőig. A városháza előtti tér volt a gyülekezés központján kinttve; előbb kisebb csoportokban, majd egy tömegbe egybeolvadva sorakoztak a zászlók alatt kivonult egyletek, társulatok és testületek.

A hosszú, beláthatlan sokaság impozáns látványt nyújtott a szemlélőnek; az épületek nyitott ablakorai telve néző közönséggel, a közbeeső utcák torkolatánál óriási népcsoportok képeztek sorfalat, itt-ott még a hazak tetőjére is felcsalta a látványosság iránti kíváncsiság az embereket.

Pontban félhárom órakor megindult a néptenger a vasut felé, az önkényes tüzőit egylet előtt haladó városi zenekar hangjai mellett. Melyen áthaladtak, az indóházhoz vezető hosszú utca is fel volt lobogóva, egyes helyeken a házak zöld lombokkal díszítve. Legzebebb díszítése van róza koszorúkkal és zöld guirlandokkal a kaszinónak és a kereskedő ifjok helyiségeinek. Az indóházhoz megérkezve, testületek és közönség kellő rendben elhelyezkedvén, a 60-as bizottság, élén a polgármesterrel, az indóház perronján foglalt helyet.

Nem mindennapi látványt nyújtott az indóház külseje. Száz és száz lobogó lenggett rajta és zöld lombos galyak ékítették falait.

A varakozás perczei lassan telnek. A forró májusi nap bőven ontja sugarait, a bőség tikkasztó s nincs egy sobajtásnyi szellő, mely föltűdtené a varakozókat.

Egyszerre megkondul az állomás vilamos harangja s hármás kongására gyorsan hirt fut, hogy a vonat s vele a vendégek pár pillanat múlva megérkeznek. Az éljen már előre felharsan ezer és ezer ajkon. Aztán atható fűtty hallatszik, s vonatdübörgés, s végre a vonat megállott.

Most az éljenzés ezerszer hangosabban harsan föl, kendők lobognak s kalapok lengenek.

Gyorsan pattannak fel a kocsik ajtajai, a vendégek pár percz alatt kiszállanak, köicsönös néma üdvözlés, még egy éljen, mely a perronon kezdődik, átzug a termeken s nagyra nő a kívül varakozó roppant tömeg ajkan, aztán elcsendesül minden és előlép Simonffy Imre, a város polgármestere, s a következő beszéddel üdvözlí a vendégeket:

Nagyságos elnök ur! Mélyen tisztelt honfitársam! Mint szab. kir. Debreczen város polgármestere, a városi hatóság és közönség nevében örömtelt kebellet üdvözlöm önöket, uraim, a nagy költő, Petőfi emlékeztetére alakult társaság mélyen tisztelt tagjait — kik szépirodalmi és szép tani tárgyú vándor felolvasó gyűléseik megnyitására első helyen városunkat választani — s ez által bennünket megtisztelni méltóztattak.

Szives meghívásunkra igen jól esett nekünk, társaságuk szeretve tisztelt elnökének a „Szegény gazdagok,“ a „Fekete gyémántok“ s mindenféle gyémánttal értékebebb számos más örökség művek irójának, hazánk büszkeségének, kinek közöltünk megjelenése szokszoros örömmel tölti be kebleinket, azon lelkesítő válasza, hogy „igenis emegyünk az önök városába: a mi városunkba.“

Várva-vártuk is önöket s mint a magyar irodalom buzgó harczosait s az előretörő nemzeti szellem ébresztőit, hű testvéri karokkal fogadjuk városunkban, az önök városában, mely város — reményem — mindenba következetes lesz multjához, hazafiágban és a mi a nemzetet nagygyá, hatalmassá teheti — a magyar irodalom pártolásában.

Isten hozta tehát önöket, uraim, s áldja meg szent lelkesedésüket, nemes törekvésüket. Éljenek!

E rövid üdvözlés után a polgármester a debreczeni nőegyletet által adott s gyönyörű selyem szalagokkal díszített

virágbokrotát nyújtott Jókainak. E közben ismét felharsant az éljenzés, mely után —

Jókai Mór következőleg válaszolt: Őszintén megvallva, azon helyzetben érzem magamat ezen tulságosan fényes fogadtatás közepette, a miképen érezte egy protestáns lelkész magát, ki felhivatott Bécsbe ad audiendum verbum, ott beszélték a legpompásabb szállodába, hol fényes ellátást kapott.

Ő érezve tárczája laposságát, így szóit a vendéglőshöz: Uram, én ezt a fényes fogadtatást semmiképen nem tudom megfizetni. Itt van, oda adom egész tárczámat, ami benne van, tartsa meg, többet nem adhatok. Én is azt mondván, hogy ezen fényes és lelkes fogadtatást én és az én tisztelt barátaim, a Petőfi-társaság tagjai igazán megfizetni nem tudjuk. (Zajos éljenzés) Hanem keblünkbe nyulunk és kivesszük onnan szívünket, oda adjuk, a mi benne van, tartáság meg önök, többet nem adhatunk.

E zajos éljenzéssel és tetszéssel fogadott válasz után a nőegylet nevében két nagy csokrot nyújtottak át Jókainak gr. Vay Dániel és Kiss Sándor. A szalagokon e szavak álltak: Debreczeni nőegylet Jókai Mórnak.

A fogadtatás után a társaság tagjainak az elszállásoló bizottsága a kocsikat rendelkezésükre bocsátotta. Az elsőn a város ötös fogatu diszkocióján Jókai Mór a polgármesterrel — Simonffy Imrével foglalt helyet. Utána ugyancsak a város ötös fogatán gróf Teleki Sándor, Kiss Sándor honvéd őrnagy társával ment, ezután sorrendben a társaság többi tagjai. Érkezett több festő is Budapestről, mint Tölgyessy Arthur, Margittai Tihámér, kik színtén csatlakoztak a menethez. Ugyancsak a mai vónattal érkeztek városunkba Orbán Balázs, Eötvös Károly és Kiss Albert képviselők. Németh Albert holnap érkezik. A fogatokat a néptömeg folyton éljenzéskísérte, úgy hogy a bevonulás valóságos diadalutá nőtte ki magát.

A vendégek ezután szállásaikra hajtattak, a közönség csakhamar eloszlott, de azért a szokatlan élénkség a város utcáiban, különösen a főpiaczon e percztől fogva állandóvá vált.

Öt órakor a kaszinó elé rendelt fogatokon a társulat tagjai s velük együtt a városból számosan kirandulást tettek a nagyerdőre, hol a lövőház és a városi fűdővendéglő megtekintése után a vendéglő udvarán és termeiben a társaság uzsonna melé ült.

Alkonyatkor az egész társaság vizsziatért a városba, hol talán még nagyobb volt az élénkség, mint napközben. Nyolcz óra felé a járó-kelők száma mind jobban növekedett, különösen nagy volt az élénkség a kollégium előtt, honnan a tanuló ifjuság által rendezett faklyásmenet meginduló volt. Nyolcz órakor a kollégium épületénél megszűnt a zene és 250 falkya élénken lobogó világánál vonult a tanuló ifjuság nagy tömege a nép ezrivel a piaczon végig, s folytonos éljenzés közepette ért a kaszinó épület elé, melynek termeiben a Petőfi-társaság tagjai s több kaszinótág voltak összegyűlve. Pár perczel a menet megérkezése után a szakadatlanul tartó éljenzés megszűnt s a zene szünetet tartott. A társaság tagjai, élükön Jókai Mórral a kaszinó erkélyén megjelentek. Ekkor Erős Lajos főiskolai szenior a tanuló-ifjuság nevében beszédet intézett a vendégekhez:

Erős Lajos szenior következő beszéde mondá:

Nemzeti irodalmunk nagynevű apostolai, szeretett vendégeink! Azon nem mindennapi s nem minden szó által jelezhető lelkesedés közepette, mely a mai napon Debreczen városát, ennek honáért lelkesedni tudó, erkölcsökben tiszta lakosságát átzegei: szerényen, de a szív legmelegebb tájáról fakadva emelkedő hozzatok a tanuló ifjuság hangja. Es ez a hang tisztelet mellett, kiválóképen a köszönet hangja; köszönetét, melynek forrását nem vesztegette még meg a befolyás, nem tette hideggé az ünérdek. Mert nem külső ráhatás, nem rideg köteleseget az, mi minket szólaní kész... nem! egy magasabb, egy nemesebb idea hevítő munkája ez, mely önkénytelenül fakad a tiszteletből s örömmel aidozik az érdem előtt. —

Hogy mi a ti érdemetek, megmondja multatok, mutatja jelenetek. Tiszta szerelemmel, szent rajongással öleletek át a nemzetet s tudva azt, hogy a nemzet csak nyelvében él, kincseket gyűjtétek, — miknek becsé örök, s e kincseket, e szellemi kincseket irodalmunk Pantheonának csarnokában raktátok le.

Korunk sok ismeretet kíván, mond

a költő, s tu egybekötöni: ez nek törekedni tehát a tudós, a mu t világra a jelen korra pályán kell in

Ti a költő tek, hatni akar lélekkel, neme el egy jobb pil zában utra i apostolok, a sz fel a szunnyad hogy az igt, a ból csirázik e mely változás határozat már lóulásában d maga jutalmát

S éppen jelentük meg hogy miért? M zelve nemes lá mistokles kebl Aeneisét terem hát, ha a Pető zedék érzi me támadt sírjából boldegok vagy beszédét halli

Nem sok mondani akar kívánat! mely vésztokre. Kisé tokban egy ne káig!!

A beszéd tások megresz ezután követő válaszlott:

„Halás k nyes megtízte czen lelkes r Petőfi-társaság, a társaságnak, tészettek hozó és adom továb isztmisi hősja pálmát a dia Embernek em táni, teremthe kincserző urat, teremteni, azt kit egy ihleté elmarad annak teremő erő t munka gyöny kérdézi, hogy nek, mint Or nak, mint Ba táknak, mint mint Csokoní zengne hát a gat egy nemze gyelme azt ju zánkban négy együtt. Az a k saság név ala korszak költői nak közöttünk

Hogy a társas címzett, azt s igazolja. A lán művelt világra tató világszág esony sirom l — igen, a ha mikkél a haza költőt. De a p ismerem, a ki mi volt a nagy tőfi költő mük gyar nép költé gas poeziassa: az eszme diad ban, s diadait a magyar népe zetté. S a mily nyelv, olyan g tészete. Az egy Ez aranyat hoz a világ számára leikével. Ő a k ben, azt keresté volt költő volt fogadott el a ne

Az új ne Ti beunetek is ben fellobbant, szent forrásának tek azt a vilá költészet láthat ság láthatóvá nem eszköze t hanem czéja ű

A költész urakat, csak a muzsát, nemzete Ezeket sz Nem vár már régen, han

gokkrétát nyújtott Jókainak. E köz-
ismét felbánsant az éljenzés, mely

Jókai Mór következőleg válaszolt:
Öszintén megvallva, azon helyzetben
magamat ezen tulságosan fényes fo-
tatás közepette, a miképen érezte egy
estans lelkész magát, ki felhivatott
be ad audiendum verbum, ott beszál-
ták a legpompásabb szállodába, hol
es ellátást kapott.

Ó érezve tárczája laposságát, így
a vendéglősből: Uram, én ezt a fé-
fogadtatást semmiképen nem tudom
ízteni. Itt van, oda adom egész tár-
ságot, ami benne van, tartás meg, töb-
nem adhatok. En is azt mondva, hogy
fényes és lelkes fogadtatást
az én tisztelt barátaim, a Petőfi-
tagjai igazán megfizetni nem tud-
(Zajos éljenzés) Hanem keblünkbe
unk és kivesszük onnan szívünket,
adjuk, a mi benne van, tartás meg
többet nem adhatunk.

E zajos éljenzéssel és tetszéssel fo-
tt válasz után a nőgyelet nevében két
csokrot nyújtottak át Jókainak gr.
Daniél és Kiss Sándor. A szalagok
vak álltak: Debreczeni nőgyelet Jókai-
Mórnak.

A fogadtatás után a társaság tagjai
az elszállásoló bizottsága a kocsi-
kézükre bocsátotta. Az elsőn a
ötös fogatu diszkocsiján Jókai Mór
gármesterrel — Simonffy Imrével fog-
helyet. Utána ugyancsak a város ötös
án gróf Teleki Sándor, Kiss Sándor
éd órnagy társával ment, ezután sor-
ben a társaság többi tagjai. Érkezett
testő is Budapestről, mint Tölgyessy
n, Margittai Tihamér, kik szintén
akoztak a menethez. Ugyancsak a mai
tal érkeztek városunkba Orbán Ba-
Eötvös Karoly és Kiss Albert kép-
ők. Nemeth Albert holnap érkezik. A
ókat a néptömeg folyton éljenezve
te, úgy hogy a bevonulás valóságos
alatta nőtte ki magát.

A vendégek ezután szállásaikra haj-
s, a közönség csakhamar eloszlott, de
a szokatlan élénkség a város utca-
különösen a főpiacon e perctől
állandóvá vált.

Ót óraker a kaszinó elé rendelt fo-
on a tarsulat tagjai s velük együtt a
ból számosan kirándulást tettek a
rdőre, hol a lövőház és a városi für-
dőgő megtekintése után a vendégek
án és termeiben a társaság uzsonna
litt.

Alkonyatkor az egész társaság visz-
t a városba, hol tárian még nagyobb
az élénkség, mint napközben. Nyolcz
ed a jaro-kelők száma mind jobban
kedett, különösen nagy volt az élénk-
kollegium előtt, honnan a tanuló
g által rendezett fáklyásmenet meg-
andó volt. Nyolcz óraker a kollegium
ténél megszólalt a zene és 250 fáklya
len lobogó világánál vonult a tanuló
g nagy tömege a nép ezrivel a pi-
a végig, s folytonos éljenzés köz-
ért a kaszinó épület elé, melynek
iben a Petőfi-társaság tagjai s több
notag voltak összegyűlve. Fár percz-
a menet megérkezése után a szaka-
tul tartó éljenzés megszűnt s a zene
tet tartott. A társaság tagjai, élükön
Mórral a kaszinó erkélyén megje-
s. Ekkor Eröss Lajos főiskolai szenior
ano-ijuság nevében beszédet intézett
degekekhez:

Eröss Lajos szenior következő beszédet
a:

Nemzeti irodalmunk nagynevű apos-
szeretett vendégeink! Azon nem
napjai s nem minden szó által je-
lelkésded közepette, mely a mai
Debreczen városat, ennek honáért
adni tudó, erkölcsökben tiszta lakos-
atrezjai: szerényen, de a szív leg-
tebb tajaról fakadva emelkedik hoz-
a tabuló ifjuság hangja. És ez a
tisztelet mellett, kiválóképen a kö-
hangja; köszöneté, melynek for-
nem vesztegette még meg a befo-
nem tette hideggé az önérdék. Mert
külös rahatas, nem rideg kötelesség
minket szólni kész... nem!
magasabb, egy nemesebb idea hevítő
aja ez, mely önkénytelenül fakad a
teből s örömmel aidozik az érdem

Hogy mi a ti érdemetek, megmondja
ok, mutatja jelenetek. Tiszta szer-
el, szent rajongással ölelétek át a
tet s tudva azt, hogy a nemzet csak
ben él, kincseket gyűjtétek, — mik-
esse örök, s e kincseket, e szellemi
eket irodalmunk Pantheonának csar-
raktatók le.

Korunk sok ismeretet kíván, mond

a költő, s tudományt a munkás étellel
egybekötni: ez a feladat, mire mindenki-
nek törekedni kell. Tiszteletet érdemel
tehát a tudós, ki négy fal közt halványulva,
a műt világ emlékeivel társalkodik: de
a jelen korra hatni kívánó polgárnak más
pályán kell indulnia.

Ti a költő ezen szavait megértette-
tek, hatni akarátok a jelenre s átmelegült
lélekkel, nemes lelkesedéssel határozatok
el egy jobb pillanatban, hogy széles e ha-
zában ultra indultok, s mint egykor az
apostolok, a szónak varázserejével rázzátok
fel a szunnyadó lelkeket. S ha igaz az,
hogy az így, az ekképen elszórt magvak-
ból csirázik és nő fel lassankint a kor,
mely változásokat hoz magával: ugy e
határozat már magában véve nemes s va-
lósulásában dicsővé lett, dicsővé, mely a
maga jutalmát magában hordozza.

S éppen ez az, a mit megköszönni
jelentik meg előttetek. S kérditek talán,
hogy miért? Megmondjuk. Miltiades győ-
zelme nemes lángot gyulasztott az ifju The-
mistokles keblében; Homér Iliása Virgil
Aeneisét teremtette meg: ne csodáljátok
hát, ha a Petőfi-társaság hatását egy nem-
zedék érzi meg! Kazinczy szelleme fel-
támadt sirjából; újra él bennetek; — s
boldegek vagyunk mi, kik e szellemnek
beszédét hallgatjuk.

Nem sok az, mit egy ily pillanatban
mondani akarunk; egy szívből fakadó tiszta
kivánat! melyben áldást kértünk törek-
véstekre. Kísérjen benneteket vandor uta-
tokban egy nemzet szerelme; éjletek so-
kaig!!

A beszéd után felhangzott éljenkiál-
tások megreszkettették a levegőt s az
ezután következett esendben Jókai Mór
válaszolt:

„Halás köszönettel fogadom azon fé-
nyes megüdvöztetést, melyben ti Debre-
czen lelkes népe a köztetek megjelent
Petőfi-társaságot részesítitek. Nem ennek
a társaságnak, de a magyar nemzeti költ-
tésznek hozott tisztességül fogadom el
és adom tovább azt. A hajdani olympi és
isztmusi hősjátékokon is megosztották a
pálmát a diadalmas hősök a költőkkel.
Embernek embert mindenné lehet idomi-
tani, teremthet belőle hőst, szónokot,
kincszerző urat, csak költőt nem tudunk
teremteni, azt az isten alkotja maga s a
kit egy ihletével költővé felavatott, az
elmarad annak, mert az emberszívbe zárt
teremtő erő munkát követel s annak a
munka gyönyör. Az ihletett költő nem
kerdezi, hogy hallgatják? Zeng a kövek-
nek, mint Orpheus, zeng a börtönfalak
nak, mint Balassa Bálint, zeng a pusz-
táknak, mint Petőfi, zeng a kiesutólinak,
mint Csokonai Vitéz Mihály. Hogy ne
zengne hát a magyar költője, a kire hall-
gat egy nemzet. Nekem isten különös ke-
gyelme azt juttatta ki, hogy magyar ha-
zánkban négy költői nemzedékkel éljek
együtt. Az a kis csoport, mely Petőfi-tár-
saság név alatt működik mind a négy
korszak költői nemzedékét egyesíti, van-
nak közöttünk veteránok és új emberek.
Hogy a társaság Petőfi nevét választja
címmel, azt nem csak a név ragyogása
igazolja. A láng, mely fényt vet az egész
művelt világra szerzeszt, egyuttal utmu-
tató világosság az utána jövőknek. „Ala-
csony sírom helyén piramid emelkedik”
— igen, az elismerő magasztalásokból,
mikkel a haza és külföld elhalmozza a
költőt. De a piramidnak a talajján — én
ismérem, a ki ott voltam a leraktnál —
mi volt a nagy korszakalkotó eszme Pe-
tőfi költői működésében? Felelni a ma-
gyar nép költészetét irodalmi nyelre, ma-
gas poeziassa: a pusztát az Olimpra. Ez
az eszme diadalmaskodott az irdalom-
ban, s diadalt üt az életben, ez az eszme
a magyar népet fölemelte magyar nem-
zetté. S a milyen gazdag a magyar nép-
nyelv, olyan gazdag a magyar nép költ-
tészete. Az egy kifogyhatlan aranybánya.
Ez aranyat hordta fel nemzeté számára,
a világ számára Petőfi. Ó költő volt egész
lelkével. Ó a költészetet kereste az élet-
ben, azt kereste a halálban, olyan büszke
volt költői voltára, hogy más címet nem
fogadott el a neve mellett.

Az új nemzedék költőihöz szölok.
Ti bennetek is ég a láng, a mi Petőfi-
ben fellobbant, titeket is hevít a Castalia
szent forrásának mámorító itala. Kövessé-
tek azt a világosságot a mit ő vetett a
költészet láthatlan régióira. Ez a világos-
ság láthatóvá teszi azt, hogy a költészet
nem eszköze bármily hatalmas célnak,
hanem ezéje önmagának.

A költészet nem szolgál időben élő
urakat, csak azokat, kik örökké élnek,
muzáit, nemzetet és ideált.
Ezeket szolgálta Petőfi.
Nem vártátok őt vissza; csillag az
már régen, hanem támaszatok fel őt őn

magatokban s tépjétek a koszorukat ama
babérfáról, mit ültetett s rátok hagyott
drága örökségül.
Legyen a hazai költészet a mi ma-
gyar néplünknek dicsőségében magasztal-
ója, gyászában vigasztalója: Ritkán az
utolsó, vég nélküli az első.

Szűnni nem akaró lelkes éljenzés
bangzott fel e beszéd végével, mely a
fáklyák lobogó világa mellett elmondva,
a nagy nevű költő ajkairól, s az ő szíve-
kig ható hangján nagy hatást gyakorolt
a hallgatóságra. Midőn Jókai s a társaság
tagjai már rég bementek az erkélyről, a
nép még mindig ott állt s alig akart el-
széledni. Csak úgy félóra múlva kezdett
a tömeg lassan-lassan oszladozni, a fák-
lyát vivő tanuló ifjuság pedig visszavonult
a főiskola falai közé.

A fáklyászene után a társaság tag-
jai, a 60 as bizottság a fővárosi, a vidéki
és debreczeni hírlapírók, valamint az in-
teiligens közönség a „Bika” vendéglőbe
gyűltek össze ismerkedési estélyre.

Emléktábla leleplezés.

D. e. 9. óraker a nagyváradi utcára
ama házhoz kocsiztak a Petőfi társaság tag-
jai, melyben a költő 1844-ben lakott s
ahol több költeményét, többek közt a „Bol-
dogtalan voltam” stb. kezdetűt költött.

A ház mai napig jelentékeny általa
különon ment át. Első része csaknem egé-
szen újból építetett s Petőfi szobája is,
mely az udvar közepére néz, ma már egé-
szen elvesztette régi kinézését. Jelenlegi
tulajdonosa Sáska Károly, az egy ablakos
szobát még egy másik ablakkal világosi-
totta meg, a szobába padlózatot készíte-
tett, s vaskályhával helyettesítette a bog-
lyakemenőzt, melynek melegével Petőfi
nem melegekedhet, mert abban élte át
legsanyartabb napjait.

A házat eddig semmi emlékjel nem
diszította; a Petőfi-társaság tagjainak le-
érkezése azonban arra bírta a város egyik
derék polgárát, Boros Sándor sir-kőfara-
gót, hogy a ház megjelölésére díszes em-
léktáblát ajánljon fel ily felirattal:

„Ebben a házban lakott Petőfi Sándor
1844-ben.”

Ezt az emléktáblát leplezték le ma
reggel a társaság néhány tagjának s ne-
hány debreczeni polgárnak jelenlétében.
Az ünneplőnek nagyobb közönsége is
lett volna, de — vasárnap nem jelenvén
meg lap Debreczenben, — csak kevesen
nyerhetek róla értesülést.

Alkalmi emelkedett hangú beszédet
Komócsy József, a társaság alelnöke tar-
tott, röviden figyelemztetve a közönséget
Petőfi irodalmi jelentőségére, s méltatva a
kegyeletet, melylyel Debreczen város pol-
gársága Petőfi emléke iránt viseltetik. A
jelen voltak lelkesen megjelentek Kom-
mócsy beszédét, s a Petőfi-társaság tagjai
siettek kezét szoritani Boros Sándorral,
kinek buzgalma folytán ma már díszes
márványlap jelöli ama házat, hol a nagy
költő néhány örökbecsű költeményét írta.

UJDONSÁGOK.

* A Petőfi társaság ülése tegnap
d. e. tartott meg a fényes közönséggel
zaufolásig megtelt színházban. Az érkező
tagokat élénken megújinezték. Jókai
Mór megnyitván az ülést, — Várad i
Antal olvasta fel Szana Tamásnak a
Petőfi társaságról írott ismertetését. (Lásd
fentebb.) Utána Komócsy József ol-
vasta fel szép költeményét, az „Ezredik
év” címűt, melyet szintén ma közlünk.
— Ezután Vértési Arnold lépett az
asztalhoz, s olvasta fel az „Égben köt-
tett” című elbeszélését. Szász Gerő
lyrai költeményei is zajos tetszésben ré-
szesültek; Bartók Lajos „Dalai” szin-
tén szűnni nem akaró tapsvihart idéztek
elő. Teleki Sándornak „Garibaldi alatt”
című műve, melyet Szász Gerő olvasott
fel — óriási derűtséget keltett. A közön-
ség alig győzte nevetéssel a kitűnő tollú
író szellemes „visszaemlékezéseit”, s mi-
dőn Szász Gerő a végéhez ért, a közön-
ség percekig tartó tapsviharral tüntetett
írója mellett. A program utolsó előtti
pontját Várad i Antalnak az „Isten os-
tora” című gyönyörű költeménye képezte,
melyet a közönség visszafojtott lélegzettel
hallgatott. — Végre Jókai Mór olvasott
fel egy epizódot „Drága fitty” cím
alatt fel felhangzó tetszés zaj közben. —

Minden egyes felolvasót hosszantartó taps-
sal üdvözölte a lelkesült közönség. — Az
ülés 1 óraker ért véget. — Az ülésen fel-
olvasott művekből még néhányat közölni
ogunk.

* A Petőfi társaság tagjai ma dél-
után a külső gazdasági tanintézethez rán-
dultak ki, hol előre láthatólag késő estig
fognak időzni.

* Felolvasás után diszebed, este
táncvizigalom tartott tegnap. — Az
ebédnél igen sok felköszöntés mondatott,
melyek közül különösen a Jókaiét emel-
jük ki. — Vendégeink tegnap este meg-
jelentek a tiszteletükre rendezett bálon,
mely fényesen sikerült, ma délelőtt a fő-
iskolát tekintették meg, hol az üdvözlő-
beszédre Jókai válaszolt röviden, válaszá-
ban főiskolánkat „a költészet, a magyar
irodalom kiapadhatlan forrásának” ne-
vezte. — Megemlítjük, hogy a Szana Ta-
más s még pár író ma déiben elutaztak.

* Nagy Kálmán szent György ábrá-
nyai jegyző mai nap Uj Fehértő város
jegyzőjévé választott nagy szótöbbséggel.
* A képviselőválasztás holnap-
után, szerdán leend. Figyelemztetjük pár-
tunkhoz tartozó polgártársainkat, hogy e
napon egész nap uthon tartózkodjanak, s
a szavazási urnához járuljanak.

* A nagyerdő vendégeinket egé-
szen elragadta. Csodálkozva nézték a győ-
nyörű szép mulatóhelyet, mely árnyas
faival bejárhatlan hosszú terein, s szebb-
nél-szebb nyári kéjlakáival maradandó
beunyomást gyakorolt rajuk.

* Két gyermek esett áldozatul
szombat a főteren a tolongásnak. Kocsi-
alá kerültek szegények, s a sérülések mi-
att mindkettő meghalt.

* Szőlő májusban. Hegyi szőlőben
is ritkaság, hogy a szőlő ily előhaladt
ideig rothadás nélkül kibírja. A napokban
Balogh József sestakeri szőlőjében telje-
sen ép bakar fűrtöket volt alkalmunk szem-
lélni. Mint a tulajdonos beszéli, termésé-
ben ez nem páratlan eset. A szőlő földje
egyébirtánt még a sesta-kertben is a leg-
szerencésebb fekvésű; a legmagasabb
ponton fekvő egész nap a sorok közé
süttet a nap. A májusban annyira becses
ritkaságot, koszoros költőnk Jókai Mór-
nak szánta. Átadta-e nem tudjuk?

* A Debreczen városi 1-ső vá-
lasztókerületben f. hó 10-én foganatosi-
tandó országos képviselő választás alkalm-
ából a képviselő jelölt iránti ajánlat,
írásban pétéria-utczai 808. sz. alatti la-
kásomon d. u. 5-6 óráig f. hó 9 én is
átadható nekem. Debreczen máj. 7. Buzás
Pál választási elnök.

* A Telegdi féle fűrdőintézet ka-
zan tisztítás miatt csütörtökig zárva lesz.

* A köztérek tegnap, vasárnap
annyira megteltek néppel, hogy mozogni
csak nehezen lehetett. Délelőtt a színház
felé tolongott a közönség akik pedig be-
nem juthattak, azok az utcákon foglaltak
állást, hogy láthassák a társaság tagjait.
Délután pedig a sétáló tömegek özön-
ltek el különösen a sétatereket, s késő
éjjig a legnagyobb élénkség uralkodott a
lobogókkal ékített utcákon.

* Gyászhir. Öv. Mózser Károlyné,
szül. Messershmidi Maria asszony életének
72-ik évében elhunyt. A boldogulata ma
délután temették el. Áldás poraira!

* Születések — halálozások. A
f. é. április hó 16-ától április 22-éig ter-
jedő heten Budapestén szül. 276 gyermek,
elhalt 252 egén, Debreczenben szül. 36,
elh. 41, Pozsonyban szül. 38, elh. 59,
Kecskeméten szül. 30, elh. 32. Aradon
szül. 16, elh. 26, Temesvároton szül. 23
elh. 32, Nagyváradon szül. 20, elh. 22,
Kassán született 18, elhalt 22, Brassóban
született (?) elh. 14, Sz.-Fehérvároton szül.
13, elh. 22.

* Jókai dolgozó szobája. Koszo-
rus regényírók a napokban kiköltözik a
stáció utcazi házból. A dolgozó szobát,
hol azok a regények születtek, melyeket
az egész nemzet s azontul több idegen
nép is olvasott, megbolygatják az utó-
kornak nem lesz megadva, hogy arra
a helyre emléktáblát építsen. Pallik
Béla jónévi festőnkben támadt az
a gondolat, hogy e dolgozó szobát megő-
rökítse. Felhasználta az alkalmat, hogy
Jókai most a Petőfi-társasággal távol van
Debreczenben, — tegnap délután le-
fényképeztette a nagy regényíró
dolgozó szobáját s e felvétel után meg-
fogja azt festeni az írók és művészek köre
részére, melynek Jókai az elnöke. A fest-
mény a dolgozó asztal előtt Jókait fogja
ábrázolni, munkaközben, az ő ismeretes
sztrike, kék szegélyű hálókabátjában. —
A szoba jellegzet s burorai, a nagy köny-
ves szekrény, a japáni tárgyak, miket
Jókai egykor oly nagy szenvedéllyel gyűj-

tött, fa és kőfaragványai, mind a maguk
színében s nagyságukban lesz előtűntetve.
Jókai már megígérte Palliknak, hogy a
nyár folyamán tlni fog neki s így a kép
a tőre elkészül. Az írói kör a kerek szo-
bában fogja felállítani.

Legujabb.

Dublin, május 7. Tegnap este a Pho-
enixparkban Cavendish Frederic lordot,
Írország új államtitkárát és Sir Thomas
Burket, Írország alállamtitkárát, puskalö-
vésekkel meggyilkolták. A merénylők kö-
zül senkint se fogtak el.

Dublin, május 7. Cavendish Frederic
lord és Burke Tamás államtitkár
tegnap este együtt sétáltak a Phoenix-
parkban, a midőn két férfi, kik egy
kocsiból léptek ki, megtámadta őket s
mellükön és nyakukon több szurást ejtet-
tek. A meggyilkoltak heves ellen-
állást fejtettek ki. A merénylők tettök
elkövetése után megmenekültek. A holt-
testeket tátongó sebek lepik. Az esemény
roppant feltűnést okozott. Ma reggelig
még nem jöttek a gyilkosok nyomára.

— Budapesti tőzsde, május 8.
Ezüst frt 100—110; cs. és kir. arany
frt 5.61 kr; 20 francos arany frt 9.52 kr.

Közlekedés.

A Debreczent érintő vonatok menetrende

INDULÁS:

Budapestre, Czeplődre: Nagyváradra

délután 12 óra 36 perczkor
este 9 " — "

Nyiregyházára, Miskolczra,

reggel 7 óra 57 perczkor
d. u. 3 " 25 "
este 9 " 20 "

Szathmárra, Királyháza:

reggel 4 óra 10 perczkor
délután 4 óra 24 "

ÉRKEZÉS:

Budapestről, Nagyváradról,

reggel 3 óra 45 perczkor
d. u. 3 " 1 perczkor

Miskolczról, Nyiregyházáról:

reggel 9 óra 09 perczkor
d. u. 12 " 21 "
este 8 " 12 "

Szathmárról, Királyházáról:

délben 11 óra 54 perczkor
este 8 óra 07 perczkor.

Előfizetési felhívás.

Figyelemztetjük és kérjük tisz-
telt előfizetőinket, kiknek előfizeté-
sük m. hó végével lejárt, hogy újabb
megrendeléseiket m. i. l. ö. b. b. m. e. g-
t. e. n. i. méltóztassanak.

Előfizetési árak:

Egy óra 1 frt — kr.
Két óra 1 frt 80 kr.
Három óra 2 frt 50 kr.

Előfizetés a hó bármely nap-
jától elfogadunk.

Az előfizetési pénzek és postai
utalványok lapunk kiadóhivatalába,
főpiacz, Vecsey-ház küldendők.

A „Debreczen” kiadóhivatala.

Szabó József,

felelős szerkesztő s kiadótulajdonos.

